

Міністерство освіти і науки України

**Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти
у Дніпропетровській області**

Звіт

**про завершення I (аналітично-діагностичного) та II
(проектно-організаційного) етапів дослідно-
експериментальної роботи на базі Міжрегіонального
вищого професійного училища з поліграфії та
інформаційних технологій за темою:
«Створення моделі впровадження профільного
навчання старшокласників на базі ресурсного центру
«Професійний розвиток молодіжних ініціатив»**

**Дніпропетровськ
2015 р.**

Відповідно до Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про позашкільну освіту», «Про місцеве самоврядування», Концепції профільного навчання у старшій школі, Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності, Положення про освітній округ видано наказ департаменту освіти і науки Дніпропетровської обласної державної адміністрації від 09.09.2013 № 678/0/212-13 «Про надання статусу експериментального навчального закладу обласного рівня державному навчальному закладу «Міжрегіональне вище професійне училище з поліграфії та інформаційних технологій», з метою організації в межах міста ефективної системи освіти, забезпечення рівного доступу дітей відповідного віку до якісної дошкільної, загальної середньої, позашкільної та професійно-технічної освіти, реалізації допрофільної підготовки і профільного навчання, розвитку творчих здібностей, нахилів, обдарувань дітей, впровадження сучасних освітніх технологій для формування системи навчальних закладів, необхідної для надання високоякісних освітніх послуг.

Погоджено з департаментом освіти і науки облдержадміністрації та затверджено в установленому порядку Положення про ресурсний центр профільного навчання та допрофільної підготовки учнів «Професійний розвиток молодіжних ініціатив».

2. Керівники дослідно-експериментальної роботи:

Наукове керівництво здійснює Гонтаровська Наталія Борисівна – доктор педагогічних наук, заступник директора з наукової роботи міського методичного центру управління освіти та науки Дніпропетровської міської ради;

Науковий консультант – Кудикіна Надія Василівна, доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник лабораторії навчання української словесності у школах національних меншин України та діаспори Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України;

Керівник – Макаров Володимир Адольфович, директор державного навчального закладу «Міжрегіональне вище професійне училище з поліграфії та інформаційних технологій».

Дослідно-експериментальна робота I етапу 2013-2014 рр.:

- вивчення нормативно-правових засад профільного навчання учнів старшої школи;
- науковий аналіз методичних основ допрофесійної та професійної підготовки учнів на базі ПТНЗ в Україні;
- діагностика професійних нахилів та спрямованості учнів ЗНЗ, вивчення їх інтелектуального потенціалу;
- знайомство з профілями у ЗНЗ та надання допомоги у виборі профілю та професії на базі ресурсного центру ПТНЗ;
- розроблення положення про ресурсний центр «Професійний розвиток молодіжних ініціатив»;
- обґрунтування моделі діяльності з формування професійних намірів учнівської молоді в рамках реалізації технологічного профілю навчання;
- організація роботи з батьками учнів ЗНЗ: лекції з основ вибору професії, анкетування, індивідуальне консультування;
- розробка змістового наповнення курсів технологічного спрямування;
- підготовка звіту про результати першого етапу.

Дослідницько-експериментальна робота 2014-2015 рр.:

- підготувати програму діяльності міського освітнього округу «Професійна альтернатива»;
- розмістити на офіційному веб-сайті ДНЗ «МВПУПІТ» інформацію про завдання дослідно-експериментальної роботи;
- укласти Договори про спільну освітню діяльність суб'єктів освітнього округу «Професійна альтернатива»;
- розробити, затвердити в установленому порядку Програми з позашкільної освіти для старшої школи загальноосвітніх навчальних закладів за напрямками: «Секретар керівника», «Оператор комп'ютерного набору», «Кухар»;
- скласти та погодити план спільних заходів суб'єктів міського освітнього округу «Професійна альтернатива»;
- сформуванати та затвердити склад творчого колективу (по 3 представники від кожного) з метою відпрацювання технології допрофесійного та профільного навчання за технологічним напрямом;
- розробити методичні рекомендації до єдиного уроку, виховної години для суб'єктів освітнього округу за темою: «Моя професія – крок у майбутнє»;
- виступити з доповіддю на обласному відео-семінарі НМЦ ПТО у Дніпропетровській області з результатами звіту по першому етапу експерименту;
- підготувати до видання «Профорієнтаційний альманах» для суб'єктів освітнього округу та розмістити його на сайті училища;
- розробити навчальні програми курсів за вибором та факультативи для старшої профільної школи;
- створити на базі сайту опорного навчального закладу ДНЗ «МВПУПІТ» рубрику «Профконсультація» з підрозділами: терміни і поняття з проблеми профорієнтації молоді; інформація учням та батькам; профорієнтаційне тестування; поради випускникам;

– провести на базі опорного навчального закладу ДНЗ «МВПУПІТ» звітну науково-практичну конференцію за участю усіх суб'єктів освітнього округу за темою: «Шляхи реалізації Концепції профільного навчання в освітній галузі м. Дніпропетровська на прикладі діяльності міського освітнього округу «Професійна альтернатива»»;

– провести для суб'єктів освітнього округу (категорія – учні) інтелектуально-пошуковий квест «Я і моя професія» та День відкритих дверей;

– підготувати звітно-аналітичні матеріали та розмістити їх сайтах усіх суб'єктів освітнього округу.

Наказом директора ДНЗ «МВПУПІТ» від 20.09.2013 № 201 затверджено Положення про експериментальний навчальний заклад.

Наказом департаменту освіти і науки № 520/0/212-14 від 28.08.2014 «Про створення міського освітнього округу «Професійна альтернатива»» надано статус експериментальних навчальних закладів обласного рівня навчальним закладам: Комунальний заклад освіти «Середня загальноосвітня школа № 6»; Комунальний заклад освіти «Вечірня (змінна) середня загальноосвітня школа № 8»; Комунальний заклад освіти «Середня загальноосвітня школа № 34»; Комунальний заклад освіти «Середня загальноосвітня школа № 39»; Комунальний заклад освіти «Навчально-виховний комплекс № 70 «Середня загальноосвітня школа – дошкільний навчальний заклад (ясла-садок)». Поряд із цим, затверджено програму освітнього округу «Професійна альтернатива», з опорним навчальним закладом державний навчальний заклад «Міжрегіональне вище професійне училище з поліграфії та інформаційних технологій» (опорний заклад за технологічним напрямом).

Правовідносини між опорним навчальним закладом та суб'єктами округу – 5-ма школами міста урегульовано договорами про спільну освітню діяльність з 1 вересня 2014 року.

За вказаний період реалізовані основні напрями діяльності освітнього округу: розвиток та оптимізація мережі навчальних закладів для оптимального задоволення прав громадян на освіту; створення широкого діапазону умов отримання учнями якісної освіти та розвитку їхніх здібностей; систематична та своєчасна поінформованість батьків про освітні послуги, допомога у виборі профілю навчання; концентрація кадрового, культурного, матеріально-технічного та фінансового потенціалу міста для вирішення актуальних проблем функціонування системи освіти тощо.

Проектування моделі освітнього округу «Професійна альтернатива» здійснюється на таких принципах:

– принцип адекватності й перспективності – облік реальних можливостей і потреб учнів, перспективи подальшого навчання й розвитку з урахуванням життєвих планів дітей;

– принцип інваріантності й варіативності – забезпечення необхідного рівня базової підготовки учня й варіативності відповідно до вибору та уподобань учнів;

– принцип інтеграції й диференціації – погодженість цілей, змісту, форми, методів навчання на рівні класу, ступенів освіти, школи в цілому, освітніми галузями, навчальними дисциплінами, програмами загальної, додаткової, початкової професійної освіти;

– принцип мотивації й стимулювання – необхідність, з одного боку, обліку мотивів, ціннісних орієнтацій, спрямованості діяльності дітей, з іншого боку – створення умов, використання педагогічних засобів, що забезпечують розвиток ціннісно-мотиваційної сфери особистості відповідно до її можливостей і реальних потреб.

У ході реалізації аналітично-діагностичного та проектно-організаційного етапів експерименту щодо впровадження профільного навчання в межах освітнього округу «Професійна альтернатива» виявлено тенденції щодо зміни мотивації учнівської молоді при виборі своєї майбутньої професії. Проведено системне анкетування учнів старшої школи

за анкетною «Формування життєвих планів школярів», яке показало, що майже 45% юнаків та дівчат обирають свою професію самостійно, на вибір професії впливають батьки – 34,2%, друзі – 11,2%, а вплив на професійну орієнтацію загальноосвітньої школи залишається надзвичайно низьким – 4,6%. Здійснено опитування випускників ДНЗ «МВПУПІТ», результати якого свідчать про те, що професійна освіта все більше стверджується у свідомості молоді як цінність, з якою вони пов'язують надії на майбутнє. Так, не дивлячись на те, що останній рік надзвичайно складний і для держави, і для всіх громадян, позитивним вважаємо те, що рівень впевненості молоді на життєві плани залишається сталим. У сукупності значна більшість випускників училища (83%) відчуває себе спокійно та впевнено у своєму майбутньому, що можна оцінювати як високий показник для нових умов ринкової реальності та трудової конкуренції.

У рамках експерименту спільно із школами-партнерами, під керівництвом наглядової ради здійснено наступні інформаційно-довідкові, агітаційні, просвітницькі заходи :

– з метою вирішення означених проблем освіти залучено широке коло соціальних партнерів – представників різних професій з метою створення освітньо-інформаційного середовища (започатковано спільний проект учнів ПТНЗ з випускниками шкіл «Актуальне інтерв'ю» – молодь веде діалог з відомими роботодавцями Дніпропетровщини);

– створено та розміщено актуальну профорієнтаційну інформацію на паперових та електронних носіях з метою її поширення (у рамках експерименту підготовлено «Профорієнтаційних альманах»);

– забезпечено доступ підлітків до актуальної професіографічної бази даних та відомостей про можливості отримання додаткової інформації по формуванню життєвих планів молоді, додаткових освітніх послуг (на сайті училища створено рубрику «Профконсультація»);

– забезпечено організацію ефективної комунікації учнів шкіл з учнями училища, представниками підприємств, випускниками ПТНЗ – носіями

професійного досвіду (двічі проводилися інтелектуально-пошукові квести на базі училища «Я і моя професія»);

- створено оглядову карту професійно-виробничого середовища та профорієнтаційно вагомих можливостей профільного навчання в опорному навчальному закладі ДНЗ «МВПУПІТ» (на базі ресурсного центру «Професійний розвиток молодіжних ініціатив») (започатковано різноманітні курси за вибором, тренінги тощо);

- створюється та системно використовується іміджева інформація про продукти та послуги підприємств та фірм, здійснюється демонстрація школярам зразків, які їх знайомлять із змістом роботи та технологічними процесами (ознайомлення із навчально-практичним центром училища «Сучасні поліграфічні матеріали»);

- проведено просвітницько-освітній форум усіх суб'єктів міського освітнього округу «Професійна альтернатива», проведено різноманітні майстер-класи для підлітків.

Поряд із цим здійснено роботу щодо створення відповідних методичних ресурсів, а саме:

- готується та оновлюється діагностичний матеріал для вивчення нахилів та інтересів, здатностей, освітніх запитів школярів, їх психофізіологічних якостей, готовності до навчання за обраним напрямком та спеціальностями;

- підготовка збірників матеріалів із змістовим наповненням та тематикою найбільш популярних серед молоді майстер-класів;

- підготовка навчальних програм та змісту курсів за виробом;

- обмін позитивним досвідом роботи загальноосвітніх навчальних закладів міста з підтримки професійного самовизначення школярів тощо.

Всі перераховані вище спільно сплановані та проведені заходи суб'єктами освітнього округу «Професійна альтернатива» свідчать про стійку тенденцію зближення середньої освіти з професійною, орієнтацію на запити ринку праці та погодження їх із запитами та можливостями випускників

Переваги діяльності округу: можливість вирішувати питання організації профільного навчання за рахунок матеріально-технічної бази опорного навчального закладу; створення умов ранньої професіоналізації учнів старших класів; підвищує якість освіти; посилює її орієнтацію на вимоги регіонального ринку праці.

Проблеми функціонування освітнього округу: недосконала нормативно-правова база (не розроблено механізм оплати праці педагогічних працівників опорного навчального закладу); не визначені способи формування бюджету освітніх округів; не розроблено механізм взаємодії бюджетів різних рівнів при фінансуванні освітніх установ округу.

5. Використані діагностичні методики та технології.

Діагностичні матеріали:

Анкети «Професійна спрямованість учня», «Життєві плани випускників шкіл», «Що мені подобається?»;

Тестова методика «Як обрати професію?»;

Психологічна класифікація «Карта світу професій»;

Анкета-характеристика для батьків « Майбутня професія моєї дитини»;

Тренінги професійного самовизначення для підлітків;

Діагностика навчально-методичного забезпечення предметів;

Методика «диференціально-діагностичний опитувальник» (ДДО)

Е.А.Клімова;

Анкета виявлення інтересів що вчать (автор Е. І. Сибіль, модифікація методики Голомштока);

Типологічний опитувальник Дж. Холланда;

Опитувальник професійних схильностей Л.Йовайши;

Тест профорієнтації «ПРОФМАСТЕР»;

Тест профорієнтації «Профнавігатор – інтереси».

6. Перелік основних друкованих праць за темою дослідно-експериментальної роботи:

6.1. Формування освітнього простору ПТНЗ: практичні рекомендації / ДНЗ «МВПУПТ»/ за заг. ред. В.А.Макарова. – Дніпропетровськ, 2013. – 150 с.

6.2. Профорієнтаційна робота з молоддю як соціально-педагогічна проблема/ ДНЗ «МВПУПТ»/ укладач О.П.Юденкова – Дніпропетровськ, 2014. – 80 с.

6.3. Традиції навчального закладу: Профорієнтаційний альманах (для учнів ЗНЗ та ПТНЗ)/ ДНЗ «МВПУПТ»/ за заг. ред. В.А.Макарова. – Дніпропетровськ, 2015. –47 с.

6.4. Шляхи реалізації Концепції профільного навчання в освітній галузі м. Дніпропетровська (на прикладі діяльності міського освітнього округу «Професійна альтернатива») / ДНЗ «МВПУПТ»/ укладач О.П.Юденкова – Дніпропетровськ, 2015. – 54 с.

7. Загальний висновок за темою дослідно-експериментальної роботи.

Під час педагогічного експерименту колектив Міжрегіонального вищого професійного училища з поліграфії та інформаційних технологій веде постійну систематичну діагностику розвитку професійних інтересів та нахилів школярів, здійснює розробку стратегії поетапного переходу ЗНЗ (суб'єктів освітнього округу) до профільної школи (технологічний профіль); реалізовує заходи щодо залучення до профільного навчання на базі опорного навчального закладу потенційних учнів профільних класів.

Реалізація такої роботи відбувається постійно за планом внутрішньоучилищного контролю (детальний огляд здійснювався на засіданні педагогічної ради, протокол № 6 від 21 квітня 2015 року), планами роботи методичних комісій «Діловодство», «Побутове обслуговування», «Комп'ютерна обробка», планом експериментальної діяльності.

Завдання аналітично-діагностичного та проектно-організаційного етапів виконано в повному обсязі: налагоджено співпрацю із

загальноосвітніми навчальними закладами, які є суб'єктами освітнього округу, сплановано та узгоджено діяльність творчих груп.

Підвищення фахового рівня та забезпечення психологічної готовності педагогічного колективу до проведення інноваційної діяльності, науково-теоретична підготовка педагогічного колективу в умовах дослідно-експериментальної роботи відбувалась за напрямками:

- зацікавлення викладачів до самоосвітньої діяльності, вивчення методологічних основ, теорії та практики педагогіки, профорієнтології, методів дослідження;

- вивчення педагогічними працівниками й типологізація за змістом та спрямованістю життєвих планів, соціально-професійних і ціннісних орієнтацій випускників середніх шкіл.

- проведення семінарів, засідань педради, виступів під час відео конференцій на обласному рівні.

Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області та педагогічний колектив МВПУПТ вважає, що експериментальна діяльність реалізовується ефективно та необхідно її продовжувати.

Керівник дослідно-експериментальної роботи,
директор ДНЗ «МВПУ ПТ»

В.А.Макаров

Координатор дослідно-експериментальної
роботи методист НМЦ ПТО
у Дніпропетровській області

Г.Ф.Козловський

